05/10/2023

Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος: Περιπέτεια αγάπης σε δρόμους σκληρούς

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Αλβανίας

Άρθρο του Αρχιεπίσκοπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας, κ.κ. Αναστασίου

Αναλογίζομαι ένα βράδυ το καλοκαίρι του 1964, όταν, νεαρός πρεσβύτερος, ταξίδευα από την Ουγκάντα μέσω Αιθιοπίας προς τη Γενεύη, για να συμμετάσχω στην “Επιτροπή Ιεραποστολικών Μελετών” του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Εκκλησιών. Τότε αντιμετώπισα την πρώτη κρίση ελονοσίας, που με είχε προσβάλει στις μεγάλες λίμνες της Κεντρικής Αφρικής, στο πρώτο ιεραποστολικό μου ταξίδι. Πυρετός, σχεδόν 39 με 40, αδυναμία πνευματικής συγκεντρώσεως. Είχα προλάβει να αρθρώσω μια σύντομη προσευχή που ακόμη τη θυμάμαι: “Θεέ μου, μπορείς να έχεις πολλά παράπονα από μένα, αλλά γνωρίζεις ότι προσπάθησα να Σε αγαπήσω”. Αποκοιμήθηκα. Το πρωί ήμουν μια χαρά. Αυτά είναι τα συμπτώματα της βαριάς ελονοσίας• απότομη κρίση και πάλι ξέφωτο. Συνέχισα το ταξίδι μου για τη Γενεύη, όπου ακολούθησε πλήρης αποθεραπεία. Η απάντηση σε εκείνη τη σύντομη ικεσία καθόρισε την πορεία μου: “Αν θέλεις πραγματικά να με αγαπήσεις, αγάπησε τους αδελφούς μου, όπου και αν τους συναντήσεις. Ιδίως τους αδικουμένους και τους πονεμένους”.

Στα νεανικά χρόνια στη Γερμανική Κατοχή υπήρξε μια έντονη αναζήτηση για το Απόλυτο στη ζωή και το σύμπαν. Στο Γυμνάσιο οι συμμαθητές είχαμε πολλές διαφοροποιήσεις, όμως όλοι, στο ερώτημα για το τι πρέπει να επιδιώξουμε μετά την απελευθέρωση, συμφωνούσαμε ότι χρειάζεται δικαιοσύνη και ισότητα. Η χριστιανική μαθητική συντροφιά μας συμπλήρωνε ότι η κοινωνία χρειάζεται ακόμη αδελφοσύνη και αγάπη. Τελικά πολλοί στραφήκαμε προς την Εκκλησία, που την είδαμε ως χώρο και εργαστήριο αγάπης.

Κεντρικά ερωτήματα παρέμεναν πάντοτε: τι νόημα έχει η ζωή, ποιοι είμαστε; Μια από τις άμεσες απαντήσεις υπήρξε η διαπίστωση του Μπέρναντ Σω: “Ο άνθρωπος είναι αυτό που είναι, αυτό που νομίζει ότι είναι και αυτό που οι άλλοι νομίζουν ότι είναι”.

Πάντοτε μου έκαναν εντύπωση τα κύματα έλξεως, αγαπητικής φοράς μέσα στα εκατομμύρια ανθρώπων σε όλη τη Γη, γυναικών και ανδρών που συναντώνται και διαιωνίζουν την περιπέτεια της ζωής. Συγχρόνως, με τρόμο και πόνο βαθύ παρακολουθώ το μίσος και το μένος κατά της ίδιας της αγάπης, που προσκολλώνται επάνω της όπως ο μαγνήτης. Και εκφράζονται από την αρχή της ζωής με την πολύμορφη ενδοοικογενειακή βία και κορυφώνονται στις τραγωδίες των πολέμων, των γενοκτονιών και των μακροχρονίων αιματηρών συγκρούσεων. Υπάρχει, βεβαίως, αδιάκοπη δυνατότητα επιλογών. Ευρίσκεται στην αξιολόγηση και εκτίμηση πολλών παραγόντων, στις οποίες συμβάλλει η ανθρώπινη εμπειρία και σοφία με τις πολυποίκιλες μορφές της.

Συχνά έρχεται στον νου ένας στίχος του Άγγλου νομπελίστα ποιητή Τ.Σ. Έλιοτ, ο

οποίος “Στα δέκα χορικά απ’ το “Βράχο””, στον Μεσοπόλεμο, διερωτάται: “Πού είσαι σοφία, που σε χάσαμε στη γνώση; Πού είσαι γνώση, που σε χάσαμε στην πληροφόρηση;”. Στον αιώνα μας ο σκεπτόμενος νους ιλιγγιά μπροστά στα δύο άπειρα του μακρόκοσμου και του μικρόκοσμου. Ο όγκος της γνώσεως και η συσσώρευση πληροφοριών δεν αρκούν. Εξακολουθούμε να αναζητούμε σε όλα αυτά ένα βαθύ νόημα, μια εσωτερική ενότητα που συνδέει το σύμπαν και τη θέση μας μέσα σε αυτό. Χρειάζεται μια ανάβαση από την απλή πληροφόρηση και την εξειδικευμένη γνώση προς τη σοφία που αγκαλιάζει ολόκληρη την ύπαρξη. Αυτή προσφέρει στην κρίση μας διορατικότητα και θέα στο όλον. Και στην ανθρώπινη συμπεριφορά χαρίζει διάκριση και επιείκεια. Η σοφία δεν ταυτίζεται με την εξυπνάδα και την πολυμάθεια. Είναι προϊόν μιας γενικότερης εσωτερικής πνευματικής ωριμότητος. Μιας ευρύτερης συνθέσεως ευφυΐας, εμπειρίας και γνώσεως, πνευματικής διαύγειας και καλοσύνης. Με σαφήνεια καθορίζεται στην Αγία Γραφή η ρίζα της σοφίας: “αρχή σοφίας φόβος Κυρίου” (Ψαλ. 110:10) και τονίζεται ότι πηγή της είναι ο ίδιος ο Θεός.

Κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης πορείας μου προσπάθησα να συνδυάσω τη θεολογική γνώση με τη χριστιανική μαρτυρία, με την ποιμαντική διακονία και την κοινωνική προσφορά. Με προσηλωμένο το βλέμμα στον Χριστό, τον Αρχηγό και ιδρυτή της πίστεώς μας, ο οποίος με τη χάρη του μας οδηγεί στον δρόμο της τελειότητας (Εβρ. 12:2), βαδίσαμε σε δρόμους συχνά άγνωστους, αναζητώντας την αλήθεια, την αγάπη και το πνευματικό κάλλος, με δημιουργική πνοή, ψιθυρίζοντας “διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου ἐγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς” (Ψαλ. 1:4). Η επιτόπια θρησκειολογική έρευνα σε διάφορες ηπείρους για την πληρέστερη μελέτη της Ιστορίας του Πολιτισμού και των Θρησκευμάτων καθώς και η επικοινωνία με πλήθος ανθρώπων με οδήγησαν στη βεβαιότητα ότι: Το θρησκευτικό βίωμα είναι έμφυτο στον άνθρωπο. Όπως το νερό ενυπάρχει σε όλους τους ζωντανούς οργανισμούς με διάφορες μορφές, έτσι και η θρησκεία ενυπάρχει σε όλους τους πολιτισμούς της οικουμένης.

Στο ερώτημα που έθεσε παλαιότερα ο Έλιοτ, ύστερα από οκτώ χρόνια εντόνων εμπειριών, έδωσε ο ίδιος μια όμορφη απάντηση, με έναν στίχο του στα “Τέσσερα Κουαρτέτα” (1942): “Η μόνη σοφία που μπορούμε να ελπίζουμε πως θα αποκτήσουμε είναι η σοφία της ταπείνωσης. Η ταπείνωση δεν έχει τέλος”. Υπέροχη διαπίστωση και διατύπωση μιας αλήθειας που διαποτίζει τη βιβλική σκέψη και την ορθόδοξο πνευματικότητα και κατευθύνει σε λύσεις πολλών προβλημάτων.

Έχω βεβαιωθεί ότι δεν υπάρχει πιο περιεκτική, ακριβής, σοφή διατύπωση και ορισμός πάντοτε επίκαιρος της Υπέρτατης Πραγματικότητος από αυτόν που διατύπωσε ο Ευαγγελιστής Ιωάννης: “Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ

ἐν τῷ Θεῷ μένει καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ.” (Α’ Ἰω. 4:16). Και όπως διευκρινίζει ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής: “Πολλοὶ μὲν πολλὰ περὶ ἀγάπης εἰρήκασιν, ἐν μόνοις δὲ τοῖς Χριστοῦ μαθηταῖς ταύτην ζητήσας εὑρήσεις, ἐπεὶ καὶ μόνοι αὐτὴν εἶχον τὴν ἀληθινὴν ἀγάπην τῆς ἀγάπης διδάσκαλον”. (Πολλοί έχουν πει πολλά περί αγάπης, αν όμως την αναζητήσεις, θα τη βρεις μόνο στους μαθητές του Χριστού, επειδή μόνο αυτοί είχαν την αληθινή Αγάπη δάσκαλο της αγάπης). Εκείνος, λοιπόν, που απέκτησε την αγάπη, απέκτησε τον Θεό, επειδή ο Θεός είναι αγάπη (Α’ Ιω. 4:8, Κεφάλαια περί ἀγάπης, Δ’ Ἑκατοντάς, 100).

Η ανθρωπότητα σήμερα, παρά τη μεγάλη πρόοδο και τα εκπληκτικά τεχνολογικά επιτεύγματα, εξακολουθεί να υποφέρει από συγκρούσεις και επικίνδυνες αντιθέσεις. Πεποίθησή μου είναι ότι τελικά το αντίθετο της ειρήνης δεν είναι ο πόλεμος, αλλά ο εγωκεντρισμός. Ο ατομικός, ο εθνικός, ο φυλετικός, ο θρησκευτικός εγωκεντρισμός. Και το ουσιαστικό αντίδοτο σε αυτόν τον πνευματικό καρκίνο, που απειλεί συνεχώς την ανθρωπότητα, είναι η αγάπη. Όπως την αποκάλυψε με τη διδασκαλία, τη ζωή, το Πάθος και την Ανάστασή Του ο σαρκωθείς Υιός και Λόγος του Θεού. Όπως την ύμνησαν και την ακτινοβόλησαν με τη ζωή τους αναρίθμητοι Άγιοι της Εκκλησίας. Είμαι απολύτως βέβαιος ότι μόνον η εξουσία της αγάπης μπορεί να νικήσει την αγάπη για εξουσία, που ανέκαθεν δηλητηριάζει τις ανθρώπινες κοινωνίες. Οφείλω ακόμη να σημειώσω από πολύχρονη εμπειρία ότι και στα εκκλησιαστικά περιβάλλοντα διαπιστώνονται φοβερές χαράδρες αρνήσεως της αγάπης (εχθρότητες, φθόνοι, συγκρούσεις), ανάμεσα στις υπέροχες κορυφές αγάπης που δεσπόζουν. Είναι αξιοπρόσεκτο ότι στην καθημερινή προσευχή των Ορθοδόξων έχει ενσωματωθεί η ικεσία: “ὑπέρ τῶν μισούντων καί ἀγαπώντων ὑμᾶς”.

Είμαι πεπεισμένος ότι η αγάπη είναι η συνεκτική δύναμη όλων των αρετών. Εκφράζεται ως μυστική κίνηση του Θεού προς τον άνθρωπο και του ανθρώπου προς τους συνανθρώπους του και τον αγαπώντα Θεό. Η αγάπη είναι μια ασύλληπτη παγκόσμια δύναμη, θα τολμούσα να πω, κάτι σαν τη δύναμη της βαρύτητος˙ η αγάπη κρατάει σε μυστική αέναη συνοχή όλα τα λογικά όντα˙ είναι η ακατάλυτη ενέργεια του Θεού, “Ὅστις ἀγάπη ἐστί”.

Όσο για το ζητούμενο της παρούσης εκδόσεως, ένας συνοπτικός τίτλος και υπότιτλος της πορείας μου θα μπορούσε να είναι: “Περιπέτεια αγάπης σε δρόμους σκληρούς” – Ψίθυρος ευχαριστίας και αγάπης μέσα στην αιωνιότητα• για τον Αιώνιο.

Τίρανα, Αύγουστος 2023

** Ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας, Αναστάσιος (Γιαννουλάτος), είναι Ομότιμος Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Επίτιμο Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.*

Πηγή: **Capital.gr**